

Проекти створення національних індексів наукового цитування.

Найбільш відомими міжнародними наукометричними платформами є мультидисциплінарні бази даних Web of Science і SciVerse Scopus. Основою першої платформи, створеної Інститутом наукової інформації США, є сукупність трьох баз: Science Citation Index (дані про цитування публікацій з 8,3 тис. журналів з природничих і технічних наук), Social Sciences Citation Index (дані про цитування публікацій з 4,5 тис. журналів з соціальних наук) і Arts&Humanities Citation Index (дані про цитування публікацій з 2,3 журналів з гуманітарних наук і мистецтва). Загалом Web of Science надає доступ до 15 тис. назв найбільш авторитетних академічних журналів і збірників наукових праць, понад 40 млн публікацій і 700 млн бібліографічних посилань.

Наукометрична платформа SciVerse Scopus корпорації Elsevier містить понад 47 млн реферативних записів про публікації з 18 тис. журналів 5 тис. видавництв, 350 книжкових серій та 4,6 млн праць конференцій. Наукометричний апарат Scopus забезпечує отримання показників цитованості наукових робіт у виданнях, опублікованих після 1996 р., і облік публікацій науковців і установ, у яких вони працюють.

Поряд з існуванням цих двох міжнародних загальнонаукових наукометричних платформ у різних країнах світу створюються національні індекси наукового цитування. Їх формування обумовлено недостатньою репрезентативністю в міжнародних наукометричних базах даних публікацій учених неангломовних країн. Особливо це стосується публікацій соціогуманітарної проблематики, що має, як правило, регіональний характер. Слід наголосити, що наявність національного індексу наукового цитування свідчить про рівень розвитку наукової культури нації та її інформаційно-технологічні можливості.

Піонером у сфері створення національних індексів наукового цитування є Китай. Наприкінці 80-х років XX ст. Центр документації та інформації Китайської академії наук започаткував формування бази даних Chinese Science Citation Database, а Китайський інститут наукової та технічної інформації – бази China Scientific and Technical Papers and Citations. Тематична спрямованість цих баз суттєво відрізняється: перша з них фокусується на фундаментальних науках, а друга – на прикладних (технічні науки, сільське господарство, медицина тощо).

Наприкінці 90-х років XX ст. Нанкінським університетом та Гонконгським науково-технічним університетом розпочато роботу над проектом створення бази даних Chinese Social Science Citation Index. Вона розроблялася для оцінки результатів досліджень суспільних наук у Китаї, наукового потенціалу регіонів та установ, визначення основних груп авторів у предметних галузях.

Роботи зі створення національного індексу наукового цитування проводяться і в Тайвані з 1997 р. До бази даних Taiwan Humanities Citation Index включаються журнали з гуманітарних наук та мистецтва, що видані на території Тайваню. Вона індексує тільки науково-дослідні статті, інші матеріали, опубліковані у виданнях, до бази даних не потрапляють. Відмінною рисою Taiwan Humanities Citation Index є розпис не тільки списку використаних джерел, а й просто цитат з тексту. Також враховується мова цитованої роботи. На початок 2004 р. база даних охоплювала 3,5 тис. журналів, понад 35 тис. статей і близько 50 тис. посилань. Taiwan Humanities Citation Index надає інформацію про індекс цитування статей, імпаکت-фактор журналів, а також відомості про вчених і наукові установи Тайваню.

У Японії створення власного індексу наукового цитування розпочали в 1995 р. Розробку проекту було покладено на Національний інститут інформатики Японії. Створений ним продукт у англійському варіанті був названий Citation Database for Japanese Papers. Індекуються тільки наукові видання, що виходять у Японії. Наукометрична база даних надає можливість аналізу взаємозв'язків між науковими установами Японії, періодичними виданнями й вченими. Унікальною можливістю є наданий спільний пошук по Citation Database for Japanese Papers і базі даних Web of Knowledge, що можливий для передплатників обох продуктів.

У 2001 р. розпочато роботи зі створення Islamic World Science Citation Database (ISC). Ініціатором і головним спонсором цього проекту стала Ісламська Республіка Іран. ISC являє собою інтегровану систему, що об'єднує гіперпосиланнями періодичні видання, університети й науково-дослідні інститути і надає можливість одержання широкого спектра наукометричних показників щодо оцінки діяльності інституцій та дослідників. ISC формується з урахуванням можливості входження до міжнародних рейтингових систем.

Серед країн слов'янського світу першими створення національних індексів наукового цитування розпочали в Сербії. Роботи в цьому напрямі було започатковано в 90-х роках ХХ ст. Центром оцінки освіти і науки за підтримки Міністерства науки Сербії. У 1995 р. базу даних з індексами наукового цитування введено в експлуатацію, а з 2001 р – вона доступна користувачам мережі Інтернет. Сербський індекс наукового цитування охоплює всі галузі досліджень, що проводяться в країні. Він охоплює 350 журналів і містить як інформацію про індекси цитування, так і посилання на повні тексти статей (розробники використали технологію гіпертекстових зв'язків, що застосовується в сучасних повнотекстових базах даних). Особливо слід відзначити, що створена в Сербії багатофункціональна система представлення періодичних видань базується на концепції

відкритого доступу. Метадані в ній приведені згідно з ОАІ РМН (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting), що є необхідною умовою для включення національних журналів і публікацій у міжнародну систему обміну науковою інформацією.

У Росії роботи зі створення національного індексу наукового цитування були розпочаті в 2005 р. Науковою електронною бібліотекою (Москва) за сприяння Російського фонду фундаментальних досліджень. Упродовж п'яти років кількість журналів, що індексуються в рамках проекту, досягла 3 тис., опрацьованих статей – 2 млн, а кількість посилань – 20 млн. При цьому 2,1 тис. журналів мають повнотекстові версії статей, з яких близько 50 % – у відкритому доступі. Додатковим сервісом бази даних Російського індексу наукового цитування є наявність гіпертекстових посилань на повні тексти статей.

Формування вітчизняного наукометричного інструментарію слід розглядати в аспекті його конвергенції зі світовими науково-інформаційними платформами, насамперед, бібліометричною базою даних Google Scholar. Вона являє собою пошукову систему і некомерційну бібліометричну базу даних, що індексує всі вільнодоступні наукові публікації та наводить дані про їх цитування. Основною джерельною базою бібліометричного моніторингу публікацій вітчизняних авторів системою Google Scholar є репозитарій електронних версій наукової періодики України, створений Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського.

Джерела інформації

1. Копанєва Є. О. Національні індекси наукового цитування / Є. О. Копанєва // Бібл. вісн. – 2012. – № 4. – С. 29–35.
2. Islamic World Science Citation Center [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.isc.gov.ir/>. – Title from the screen.
3. Jin B. Chinese Science Citation Database: its construction and application / B. Jin., B. Wang // Scientometrics. – 1999. – Vol. 45, Iss. 2. – P. 325–332.
4. Negishi M. Citation Database for Japanese Papers: A new bibliometric tool for Japanese academic Society / M. Negishi., Y. Sun., K. Shigi // Scientometrics. – 2004. – Vol. 60, Iss. 3. – P. 333–351.
5. Serbian citation index [Electronic resource]. – Mode of access: <http://scindeks.nb.rs/static/about.aspx>. – Title from the screen.
6. Научная электронная библиотека eLibrary.ru [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://elibrary.ru/>. – Загл. с экрана.